

Tyresö kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
Carmen Holm Nordquist, skoljurist
Sandra Lindblom, systemförvaltare

TJÄNSTESKRIVELSE

2018-01-17

1 (7)

Diarienummer
2017/BUN 0139

Barn- och utbildningsnämnden

Riktlinjer för skolplacering i Tyresö kommun

Förslag till beslut

- Riktlinjer för skolplacering i Tyresö kommun antas.
- Riktlinjerna ersätter tidigare placeringsregler från 2013 (BUN/2013 § 106), inklusive revidering från 2016 (BUN/2016 § 93).

Barn- och utbildningsförvaltningen

Monika Larsson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har tagit fram nya riktlinjer för skolplacering i förskoleklass och grundskola. Riktlinjerna ersätter tidigare placeringsregler från 2013 (BUN/2013 § 106), inkluderat revidering från 2016 (BUN/2016 § 93).

Riktlinjerna tydliggör tillämpningen av kommunens urvalskriterier vid skolplacering samt redogör för handläggningsförfarandet. Riktlinjerna kommer

att börja tillämpas för skolvalet 2018/2019 samt för skolplacering som sker kontinuerligt under vårterminen 2018.

Riktlinjerna har tagits fram bl.a. med anledning av nya regler om obligatorisk förskoleklass samt utifrån behovet av en mer transparent och rättsäker handläggning av skolplacering i Tyresö kommun. Kommunen har fått en allt större tillströmning av elever de senaste åren, vilket lett till att skolor i främst Östra Tyresö har haft svårt att bereda plats till alla som önskat. Det har i sin tur bidragit till att barn- och utbildningsförvaltningen vid handläggningen av skolplaceringsansökningar behövt klargöra tillämpningen av urvalsgrunderna, särskilt gällande uträkningen av relativ närhet. Uträkningen av den relativa närheten förtydligas i de nya riktlinjerna. Riktlinjerna förtydligar också hur kommunen hanterar elever som är folkbokförda i annan kommun, vad som gäller vid ett skolbyte samt inflytt till kommunen m.m.

Beskrivning av ärendet

Skolplikten och rätten till utbildning

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt enligt 7 kap. 2 § skollagen (2010:800). Alla barn som omfattas av skolplikt har därtill rätt till en kostnadsfri grundläggande utbildning (7 kap. 3 §). Från och med den 1 januari 2018 inträder skolplikten höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Reglerna tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2018.

Huvudprincipen är att en elev folkbokförd i Tyresö kommun ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå¹. Kommunen får endast frångå vårdnadshavarens önskemål om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen², eller om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero³ (gäller enbart för grundskolan).

¹ Förskoleklass: 9 kap. 15 § 1 st. skollagen, grundskola: 10 kap. 30 § 1 st. skollagen.

² Förskoleklass: 9 kap. 15 § 2 st. skollagen, grundskola: 10 kap. 30 § 2 st. 1 pt. skollagen.

³ grundskola: 10 kap. 30 § 2 st. 2 pt. skollagen

Närhetsprincipen

Reglerna i skollagen anger att kommunen vid placering av en elev vid en viss skolenhet i första hand ska utgå från vårdnadshavares önskemål. Ett önskemål om placering vid en viss skolenhet får dock inte gå ut över en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet. Detta brukar benämnas som närhetsprincipen.

Stadgandet blir aktuellt i situationer när vårdnadshavare till en annan elev inte har framställt något önskemål om placering. Det normala är att elever och hem gör ett aktivt val, men det finns familjer som av något skäl inte väljer skola för sitt barn. För dessa elever ska kommunen, med hänsyn till berörda elevers skolväg, finna den bästa samlade lösningen. Eleverna har rätt att, om det finns en skola nära hemmet, bli placerad där. Om det inte finns någon skola nära hemmet måste kommunen ändå beakta vad som för eleven är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt. I vissa fall kan flera skolor bedömas som likvärdiga ur kommunikationssynpunkt även om de inte ligger på samma avstånd från hemmet. Eleven får dock inte drabbas av en allvarlig försämring beträffande sin skolväg.⁴

I situationer då flera önskat att gå i en skola än det finns plats, ska samma principer vid urvalet gälla som då något önskemål inte framställts. En elev som inte kan beredas plats i den skola som vårdnadshavaren valt kan komma att påverka urvalet till en annan skola. I sådana situationer måste kommunen hitta den bästa lösningen för alla berörda elever.⁵

Placeringsbeslut som grundas på andra elevers berättigade krav på placering nära hemmet får bara överklagas genom så kallad laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Organisatoriska eller ekonomiska svårigheter

Principen att vårdnadshavarens önskemål ska vara styrande vid grundskoleplacering får dock överges i vissa fall. Kommunen får frånga elevens

⁴ Prop. 2009/10:165

⁵ Prop. 2009/10:165

vårdnadshavares önskemål om placering i förskoleklass och i grundskolan om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. För placering i grundskola finns även möjlighet att frångå önskemål om placering om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Bestämmelsen kan användas när en skola inte har plats för alla som vill gå där. Enligt rättspraxis samt förarbetsuttalanden till skollagen kan bestämmelsen även tillämpas för elever med behov av omfattande stödinsatser som inte kan tillgodoses vid den skolenhet där eleven fullgör sin utbildning.⁶

Att neka en elev placering eller flytta en elev mot dennes vilja är ett mycket ingripande beslut för den enskilde, varför beslutet att frångå önskemålet utifrån betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter för huvudmannen kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Det ska i sammanhanget betonas att med betydande svårigheter innefattar kommunen som helhet, att behovet avser svårigheter för en enskild skolenhet är inte tillräckligt för att kunna åberopa denna grund för att neka önskemål om placering alternativt flytta en elev mot dennes vilja.

När gäller flytt av elev med anledning av övriga elevers trygghet och studiero avses situationer som utgår ifrån elevens eget ordningsstörande beteende.

Urvalskriterier

I de fall kommunen inte kan tillgodose vårdnadshavarens önskemål eller i de fall ett val inte har framställts är kommunen skyldig att placera utifrån fastställda urvalskriterier. Det finns inga regler i skollagen som anger hur urvalet ska gå till. Det är därmed upp till kommunen att utforma ett system som utgår ifrån principen om alla elevers rätt till utbildning samt tar hänsyn till lokala förutsättningar. Kommunen ska även beakta vad som är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt för samtliga elever. Urvalskriterier som tillämpas måste också vara objektiva, sakligt grundade och icke-diskriminerande. De får därtill inte strida mot lag eller annan författning.⁷ Syskonförtur kan exempelvis

⁶ Prop. 2009/10:165, prop. 1990/91:115

⁷ 1 kap. 9 § regeringsformen (1974:152) och till Skolinspektionens beslut den 20 maj 2011, dnr 41-2011:3129

vara ett kriterium som kommunen använder. Elever i behov av särskilt stöd kan också vara ett särskilt kriterium eftersom dessa elever alltid ska tas emot.

Om kommunen i dessa fall väljer att ta hänsyn till elevernas skolväg som ett kriterium räcker det inte att enbart ta hänsyn till avstånd i meter utan övriga förhållanden måste vägas in. Om det inte finns plats på en skola behöver kommunen finna den bästa samlade lösningen med hänsyn till berörda elevers skolväg⁸. Vad som åsyftas här är att det kan vara en väsentligt mindre uppoffring för en elev som bor relativt nära skolan att hänvisas till en annan skola än för en elev som bor längre bort. Avgörande för detta är ju hur de bor i förhållande till alternativen.

Behovet av riktlinjer för skolplacering

Tyresö kommun har i dagsläget urvalskriterier för skolval som antogs av nämnden 2013-12-04 (BUN/2013 § 106). Kriterierna reviderades 2016-11-30, då urvalsgrunden barn i behov av särskilt stöd ströks. Nuvarande urvalskriterier är syskonförtur, elever som gått i förskoleklass och närhetsprincip. Kriterierna anger dock inte vad som gäller vid skolbyte eller hur kommunen hanterar skolplaceringar vid inflyttning till kommunen, elever som slutat i en fristående skola/annan kommuns skola, elever folkbokförda i annan kommun eller hur närhetsprincipen tolkas i form av närheten till alternativ skola. I skolvalet 2017/2018 efterfrågade ett flertal vårdnadshavare hur bl.a. den relativa närheten beräknades eftersom kriterierna inte gav någon ledning i detta.

Liksom framgår ovan finns ingen rättslig reglering för hur urvalskriterierna ska utformas, då lagstiftaren överlätit åt kommunen att avgöra frågan från fall till fall, utifrån lokala omständigheter. Kravet är emellertid att urvalsgrunderna ska vara objektiva, sakliga och icke-diskriminerande samt inte bryta mot lag eller annan författning. Kommunen ska även beakta vad som är lämpligt utifrån kommunikationssynpunkt. Barn- och utbildningsförvaltningen har utifrån föregående års skolvalsprocess identifierat att nuvarande kriterier inte varit tillräckligt tydliga för den enskilde i fråga om tolkningen av bl.a. relativ närhet, samt att kriterierna inte täcker annan form av skolplacering som sker utanför det årliga skolvalet.

⁸ Prop. 1990/91:115

Riktlinjerna avser skolplacering i förskoleklass och i grundskola. Dokumentet innehåller en utförlig beskrivning av kommunens urvalskriterier, samt tillämpningen av dessa, i de fall det inte är möjligt att tillgodose vårdnadshavarens önskemål. Kommunen tar som huvudregel hänsyn till följande:

1. Elever med skyddad identitet boende i Tyresö kommun.
2. Syskonförtur till förstahandsvalet, gäller enbart för skolval för förskoleklass och årskurs 1⁹.
3. Relativ närhet.

I de fall eleven inte får plats i sökt skola placeras eleven i den närmaste kommunala skola som har en ledig plats. Det innebär inte att det per automatik är den skola som ligger närmast elevens folkbokföringsadress. Eleven ska dock inte drabbas av en allvarlig försämring beträffande sin skolväg.

Med relativ närhet avses skillnaden i gång- och cykelväg till den önskade skolan jämfört med en alternativ skola i närheten.

De nya riktlinjerna reglerar urvalet för all form av skolplacering, både i fråga om det årliga skolvalet samt skolplacering som sker under pågående läsår. Skolvalet genomförs från och med 2018 för elever som ska börja i förskoleklass och i årskurs 7. Även årskurs 1 ingår i årets skolval i och med att förskoleklassen inte var obligatorisk före 2018. Av riktlinjerna framgår också hur ett beslut överklagas samt vad som gäller för övrig skolplacering, dvs. placering som sker utöver de skyldigheter som åligger kommunen i skollagen.

Riktlinjerna kommer att börja tillämpas för skolvalet 2018/2019 samt för skolplacering som sker kontinuerligt under vårterminen 2018. I realiteten kommer inga större förändringar att ske i tillämpningen av urvalsgrunderna i

⁹ Från och med den 1 januari 2018 är förskoleklass en obligatorisk skolform som omfattas av skolplikt. Det här medför att skolvalet inte längre kommer att genomföras till årskurs 1 med start läsåret 2019/2020.

förhållande till nuvarande regler, men riktlinjerna tydliggör på ett uttömmande sätt hur urvalet sker samt hur handlägningsförfarandet går till. Sammantaget syftar revideringen av kriterierna till att säkerställa en transparent och rättsäker handläggning av skolplaceringar i Tyresö kommun.